

تئاتر

بَتْ، نِمَوْنَهَايِ مُوفَّقٌ از نِعَاضَش تِخت حُوضِي

سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران

سالنهمین جامعه ملی اسناد و کتابخانه ملی ایران

نگاهی به اجرای نمایشنامه بت در فرهنگسرای نیاوران

نمایشنامه «بَت» نوشته و کارکامبیز صفری از تاریخ ۲۵ آبان بمدت یکماه در فرهنگسرای نیاوران بر صحنه آمد.

بت حکایت بت پرستان و پیکرتراشان ایام جاھلیت در امپراتوری رم است. زمرد (سیاه نمایش) پیکرتراشی میکند و احمد دوست زمرد که جوانی انقلابی است دست از پیکرتراشی میکشد و بسوی شغل دیگری روی میآورد.

بر اثر هشدارهای احمد در مورد حرام بودن پیکرتراشی در دین اسلام زمرد نیز دست از پیکرتراشی میکشد. ایندو به یاری هم مردم را بر علیه حکومت پوشالی می‌شوراند و سرانجام آنرا سرنگون می‌سازند. این چهار چوب داستانی نمایش است. اما همچنانکه رسم و سنت دیرینه نمایش‌های تخت حوضی است این سیاه است که محور اصلی نمایش است - نقش سیاه را در این نمایش مصطفی عرب زاده ایفا میکند، وی در نقش سیاه بار دیگر بادآور بازیهای استادانه و طنزآمیز سیاه بازانی چون ذبیح الله ماهزی و مهدی مصری است و کارش سخت بر دل می‌نشیند زیرا که او با درک بموقع و بجای فکاهه‌های نمایش هرگز اجرا را از شادی و بذله و هز الی تهی نمیکند.

هجویه‌های نمایشی سیاه براساس «تیپ» شناخته شده سیاه است. صحنه‌هایی چون گفتگوهای دونفره جالینوس و زمرد و یا مزاحهای سیاه با سردار جملگی بر اساس ستنهای این نمایش است. نوع یا «ژانر» تخت حوضی در سیر تحوی و تکاملی اش بدانجا رسیده است که می‌توان آنرا در چهار چوب داستانی شورانگیز و ملهم از قیام مردمی بر علیه ستمکاران و فرعونهای زمانه به اجرا درآورد.

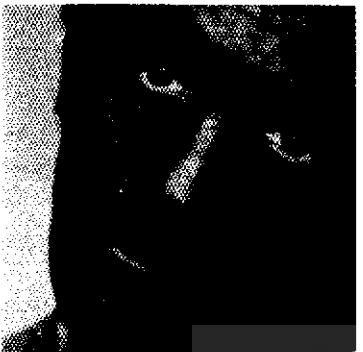
اینک نگرشی جستجوگرانه در تیپ «سیاه» داریم. سیاه، این مسخره دیار کیست؟ ساقه و پیشه اش چیست؟ و این روح هزل و هجو و فکاهه‌سازی از

کدامین سرچشمه و منشأ مایه و جان میگیرد؟ سیاه، این همیشه دلک شهر راز دردهای ناگفته مردم را در عمق وجودان پاک و بیدارش نهفته دارد و از همین روی تخت حوضی را نمایشی مردمی داشته اند. نمایشی که اصل و اساس آن بر غم شادینامه هایش تراژیک و غم انگیز است. بازیگری در نمایش‌های تخت حوضی بر بیاد بازیهای دلکی یکنفره استوار است و این بر اثر داشتن استعداد در تقلید بمعنای ادا در آوردن و لودگی بوده است. در نمایش‌های سیاه بازی بسیاری از تمثاشگران نمیدانند بازیگر اصلی چرا سیاه است؟ چرا لهجه مخصوصی دارد؟ چرا بعضی کلمات را عوضی میگوید. و چرا پرتفع و زودرنج است؟ بسیاری تصویر میکنند که تنها به دلیل سُنتهای نمایشی این شخص صورت خود را با دوده سیاه کرده و لودگی و دلکی میکند. (در گفتگویی که با بازیگران نمایشنامه «بَت» بعمل آمده به این مسائل نیز پاسخ داده شده است)

بهر حال نمایش تخت حوضی یک نمایش کامل بوده است و بازیگران آن در تقلید و بازی در آوردن مهارت داشته اند ولذا عضویت در این هیئت‌های نمایشی نیز شرایطی داشته است نظیر استعداد و جوهر تقلید و بازی در آوردن، تخصص در تقلید نقشی معین، شیرینی بیان و صورت، شوخ طبعی و لودگی، سرعت انتقال و بدیهیه سرائی، صدای خوب، آشنایی با موسیقی و غیره... و چنانچه همه این امتیازات در بازیگری جمع بود کارش باصطلاح گل میکرد و طرفداران بیشماری پیندا میکرد.

برداشت این بازیگران از بازی و نمایش عبارت بوده است از تقلید و اغراق در آن برای شیرین ترساختن نمایش و تأثیر بیشتر بر بیننده. تقلید زندگی ساده و معمولی برای آنها جالب نبوده، بلکه تقلید چیزی جالب بوده که بر جسته باشد و در خور بزرگ کردن، مسخره کردن و دست انداشتن و همیشه این مسئله را در نظر داشته‌اند که نمایش با زندگی تفاوت دارد و نمایش کیفیت و شکل هجو شده زندگی است و همیشه هم شخصیت خودشان را از نقشی که بازی میکردند جدا

اجرائی بلکه مدخل اجرای نمایش‌های مذهبی و نمایش‌های سنتی را هم رها کردیم و در تئاتر جعبه‌ای محبوس شدیم و پایی بند پاره‌ای از قرار و مدارها و شرایط تصنیعی، در حالیکه شرایط کار نمایشی خودمان آزادتر، راحت‌تر و با خلق و خوی مردم سازگارتر بود.

گفتگوئی با بازیگران نمایش «بت»

سیاه بازی یک نمایش سیاسی بی‌شعار

گفتگوئی داریم با بازیگران نمایش سیاه بازی «بت». نمایش سیاه بازی با رو حوضی و با تخت حوضی پس از مدتی فترت و خاموشی اینکه مجالی دوباره یافته تا بعد از تمام شباهات و شائب‌های محرّک و منحظر یکبار دیگر طلوع کند و بر صحنۀ ثانی انقلابی، خوش بدر خشد.

اجرای نمایشنامه «بت» در فرهنگسرای نیاوران که دومین کار این گروه پس از نمایشنامه «فوج» در این مرکز فرهنگی است، فرصتی مناسب بود تا با بازیگران آن به گفتگو بشینیم. در این گفتگو برادران سید حسین یوسفی، سید مصطفی عرب‌زاده، کامبیز صفری، محمد خاضع و رضا عارفان شرکت دارند.

نگاه میداشتند.

نمایش تخت حوضی نمایشی مستقل و خالص است و اسیر ادبیات نیست و کیفیت غنی نمایشی دارد. جوهر شیوه این نمایش در تقلید و بازی مبالغه شده هر حرکتی نهفته است. بازیگر نمایش تخت حوضی با غلو در بازی و حتی در لباس و آرایش خوش سعی میکند آن چیزی را به تماشاگرانشان دهد که شکل هجو شده زندگی معمولی خود اوست. تلاش او در این بازسازی اینست که اولاً تماشاگر را بخنداند و سپس اورامتیه سازد و این حاصل نمی‌شود مگر با مبالغه و جدا ساختن نمایش از زندگی معمولی. زندگی معمولی چیزی است و نمایش چیز دیگری. نمایش خیلی پرزنگ و روفق تراز زندگی است. نمایش پر رمز و راز است، هجو و مضحكه و در عین حال تیش و اتفاق است. در زندگی معمولی شاید نتوان خیلی حرفها را زد و بسیاری از مسائل را مطرح کرد ولی در نمایش چنین نیست. در نمایش تخت حوضی هجو و مضحكه و اتفاق اساس کار است. بازیگر نمایش تخت حوضی با تماشاگر تماس مستقیم دارد و بسیاری از حرفهایش را مستقیماً به مردم می‌گوید و حتی در موقعی آنها را شاهد می‌گیرد. در نمایش تخت حوضی بین بازیگر و نقش فاصه است و بازیگر همواره سعی می‌کند که این فاصله را حفظ کند. بازیگر این نوع نمایش دائماً در حال درآمدن از نقش و بازی کردن نقش دیگر است و اینکار را با اعتقاد به اینکه نمایش است مجاز میداند، چرا که خود را از نمایش و نقش جدا میدانند. در باره اجرای نمایش تخت حوضی «بت» در فرهنگسرای نیاوران باید گفت که بازگشت به نمایش‌های سُنتی ایرانی برای بسیاری از دست اندکاران نمایش موقعیتی خوب است. نمایش پردازان آوری در این باره می‌گوید: جای تأسف است که تئاتر ما نه تنها بدنیال این سنت‌های نمایشی شکل نگرفت که از آن بکلی جدا شد و حتی آنرا طرد کرد. چون آنها که تئاتر را از فر نگ اقتباس کردند و برای ما به ارمغان آوردند فکر می‌کردند اینگونه نمایشها دون شان است و باید ادای فرنگی‌ها را درآورد. بهمن علت هم نه تنها شیوه‌های

* لطفاً مختصری از تاریخچه زندگی هنری خودتان را شرح دهید.

● مصطفی عربزاده: من آن ۵۳ سال دارم که از این مدت ۲۰ سال را در نمایش‌های سیاه بازی گذرانده‌ام. سیاه‌بازی را هم نزد استاد مهدی مصری آقای یوسفی آموخته‌ام، قبلًا با استاد مهدی مصری کارمیکردم. ایشان سیاه می‌شدند و من هم غالباً نقش یک سردار را ایفا می‌کردم. تا اینکه یک شب در یک مجلس عروسی من سیاه شدم و بعدها نیز استاد کار مرآ تأثیر کرد.

* اولین نثار سیاه بازی را کجا دیدید و چگونه بدان علاقمند شدید؟

● عرب زاده: من اولین نثار سیاه بازی را در چهار راه مولوی در تئاتر کوچک مؤذب دیدم. در مجالس و عروضیها آقا مهدی یا آقای یوسفی سیاه می‌شدند و من هم رفته رفته علاقه پیدا کردم. یک شب هم وقتی برای اولین بار سیاه شدم و دیدم مردم می‌خندند دیگر آنرا رها نکردم.

* چنانچه خاطره‌ای از استاد مهدی مصری بیاد دارید بفرمایید.

● عرب زاده: مهدی مصری استاد ما بود. خاطره‌ای که من از استاد دارم اینست که شبی در یک نمایش سیاه‌بازی بمحض ورود آقا مهدی مشاشگران از جلوی در تا لب تخت حوض پایش پول ریختند.

● کامبیز صفری: خاطره‌ای که من از ایشان دارم اینست که شبی در پشت صحنه ایستاده بودم و منتظر بودم که روی صحنه بروم. آقای عرب‌زاده در روی صحنه نقش سیاه را بازی می‌کرد. در این حال استاد مصری از راه رسید و درخواست کرد که او بجای من بر روی صحنه بروم. اشک در چشمانت من جمع شد، صورت استاد را بوسیدم و گفتم این شما نیست که باید بما اجازه بدیهید که روی صحنه بروم. به حال آتشب ایشان به روی صحنه رفت و ۴۵ دقیقه تمام تنها با آقای عرب‌زاده کار کرد، بدون اینکه به نمایش‌نامه لطمه‌ای بزنند و زمانی که از صحنه بیرون آمد بنظرم جوانتر شده بود. به او گفتم هر موقع که دلتنان خواست می‌توانید

روی صحنه بروید. استاد جواب داد: بعضی وقتها انسان دلش برای صحنه تنگ می‌شود و تا آخر عمر هم نتوانست صحنه را فراموش کند.

* آیا نحوه اجرای نمایش سیاه بازی در قبل و بعد از انقلاب تفاوتی پیدا کرده است یا خیر؟

● عرب زاده: پیش از انقلاب اسلامی برنامه‌ها این‌گونه نبود. ما گرددem می‌آمدیم و یک برنامه نمایشی می‌ساختیم و روی صحنه می‌آوردیم، ولی الان تمام اجرا از روی «پیس» است.

● صفری: تمام نمایش‌های روح‌پژوهی نمایش‌نامه داشت، چون هیچ هنر پیشه‌ای قدرت اینرا ندارد که در روی صحنه و آنهم برای دو ساعت بدلیل اسرائیل کند. مگر اینکه یکسری جمله در ذهنش حفظ و آماده کرده باشد. آقای یوسفی خودشان نمایش‌نامه‌های زیادی را تعریف کرده و دیگران نوشته‌اند. یا اینکه آقای عرب‌زاده گاهی نمایش‌نامه‌ای را تعریف می‌کرد و من براساس آن نمایش‌نامه را می‌نوشتم. سپس نوشتها را تقسیم می‌کردیم و بازیگران طی یک یا دور روز آنرا حفظ می‌کردند و پس از جلسات تمرینی روی صحنه میرفتند.

* در نمایش سیاه بازی آیا منظور شما فقط خنداندن مردم است و یا اینکه اهداف دیگری دارید؟

● عرب‌زاده: کار ما مثل کار معلمی است که درس می‌دهد. ما باید کاری کنیم که هم در خط انقلاب اسلامی باشد و هم اینکه مردم پیام بگیرند. اصولاً سیاه مظہر مبارزه با ظلم و ظالم و مظہر قیام است و معارض است به هرچه که بدباشد.

* پس مبنای سیاه بازی مبارزه با ظلم و ظالم است. اینکه موارد استفاده از این نوع نمایش را در برآوردن اهداف انقلاب اسلامی چگونه می‌بینید؟

● صفری: شخصیت سیاه در نمایش‌های سیاه بازی گویای طنز و انتقاد و نیز اعتراض و قیام بر علیه ظالم است. مثلاً اعتراض به محکم و گرافروش وغیره... می‌تواند در نمایش‌های سیاه بازی مطرح شود ولذا سیاه بازانی که در حال حاضر کار می‌کنند بایستی مطالعه

سکاوه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
۱۳۹۰، هزار نام

کنند، روزنامه بخوانند و حتی الامکان در جریان رویدادهای سیاسی قرار گیرند.

* در حال حاضر غیر از گروه شما آیا گروههای دیگری نیز هستند که در این زمینه فعالیت کنند و همچنین وضع برنامه‌های سیاه بازی در شهرستانها چگونه است؟

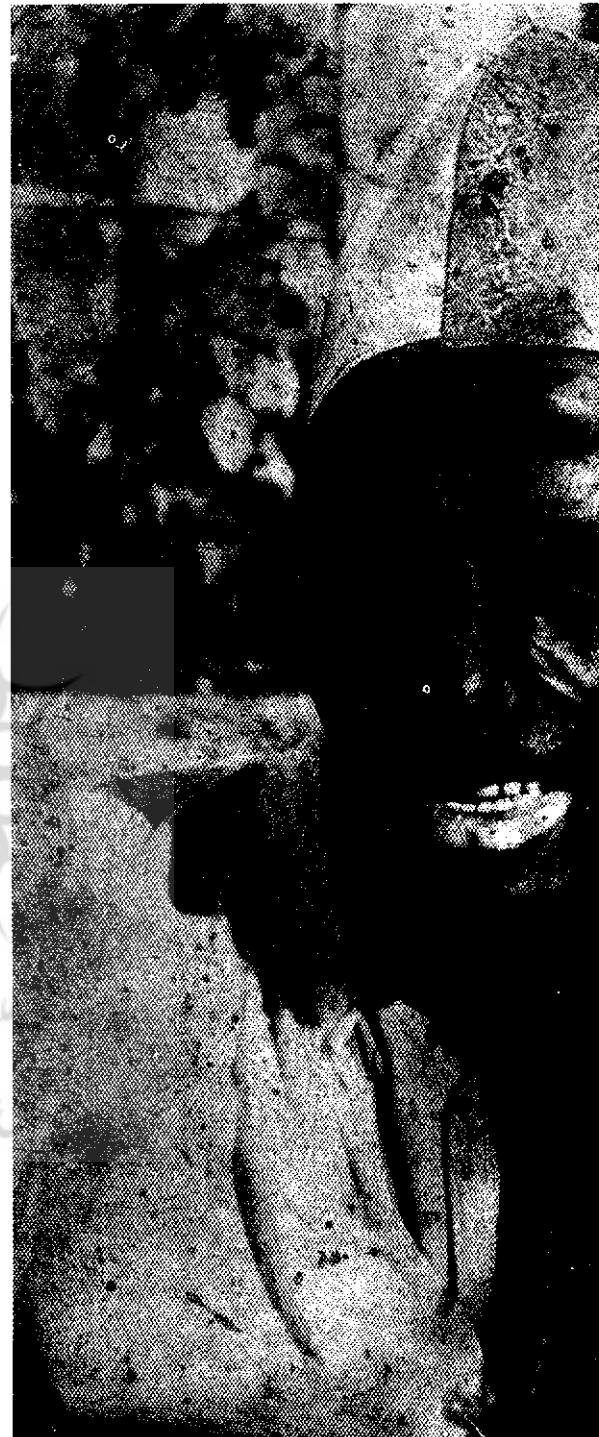
• یوسفی: الآن گروههای زیادی فعالیت می‌کنند که البته کار اکثر آنها الگوبرداری و تقليد است. در حالی که بنده هر چه بگویم از خودم گفته‌ام و تقليد نکرده‌ام. همچنانکه استاد مصری و ذبیح‌الله خان ماهری از خودشان می‌گفتند. در مورد سیاه بازی در شهرستانها نیز باید بگویم در اصفهان سیاه بازی رونق داشت. در شیراز هم «محمد» نامی بود که سیاه می‌شد. الآن هم در اراک گروههایی هستند و برنامه‌هایی دارند.

• عربزاده: ماشاء الله ظریفی از سیاه بازان معروف اصفهانی است. وی همینکه ببروی صحنه ظاهر می‌شد صدای خنده از تماشاگران بر می‌خاست. استاد مصری هم ایشان را قبول داشت.

* محتوای منتهای نمایش تخت حوضی پس از انقلاب چه تغییری گرده است؟

• عربزاده: چنانچه بخواهیم در این باره در زمان قبل از انقلاب صحبت کنیم سخن به درازا خواهد کشید. زیرا باید بطور مسروق این مسائل روش شود که اصولاً سیاه بازی از کجا بوجود آمد و چگونه شخصیت سیاه پیدا شد و تئاترهایی که در دوره «مؤسس» و «مؤید» اجرا می‌شد چگونه بود. ابتدا نمایشنامه هائی نظیر: رستم و اسفندیار، بیرون و منیزه، یوسف و زلیخا و موسی و فرعون بطريق بسیار صحیحی اجرا می‌شد، ولی متأسفانه این تئاترها بعداً به هجو کشیده شد و به لاله زار رفت و تئاتر سیاه بازی تک پرده‌ای برای تئاترهای دیگر شد.

در آن زمان من واقعاً رنج میردم که تئاتر اصلی سیاه بازی برنامه پرکن شده است. علاوه بر این بسیاری اوقات جلوی اجرای نمایشنامه‌ها را می‌گرفتند، بدین دلیل

جاهاي دور به سر زمين ما آورده شده است.

- صفری: موضوع از اينقرار است که بerde هاي سياهي را از مناطقی نظير جبهه و غيره در بندر بوشهر لازم كشتي پياده می كنند و چون در آن زمانها برده هاي بerde هاي معقول بوده، اشخاص پولداري اين برده هاي سياه را مي خريند و در منزل خوش آنها را به خدمت مي گرفتند. اين برده ها که زبان فارسي را نميدانستند قادر به تکلم به اين زبان نبودند و پس از مدتی اقامت زمانی که زبان فارسي را بطور ناقص ياد مي گرفتند بهنگام صحبت لهجه خاصی داشتند و بعضی کلمات را درست ادا نمي گردند و باصطلاح تک زبانی حرف ميزندند و در نتيجه باعث خنده حاضرين مي شدند. در هر حال، به عقيده من سياه بازي براساس اعتراض به بerde هاري شكل گرفته است.

* شما بعنوان هماهنگ گشته کار گروه چه سيري را طي کرده ايد؟

- صفری: آغاز کار من در ۱۷ يا ۱۸ سالگي بود. با يك گروه آزاد و بقول معروف خانه بدوش. اصلاً هم در کار سياه بازي نبودم و بيشتر در نمايشنامه هاي ترجمه شده اي نظير گلی برای ماريا، هر گر قول نده، تله موش و هم چنین در برخني از نمايشنامه هاي اصيل ايراني مانند افعى طلائي و آسييد کاظم ايفاي نقش مي گردم تا اينکه برای تجربه جديد به تئاترهای لاله زار رفتم.

يکي از معايب بزرگ تئاترهای لاله زار آتراکسيون بود که به آن حقنه کرده بودند. زيرا انها چيز مورد نظر مدیران و گردانندگان، فروش هرچه بيشتر گيشه و در نتيجه استفاده هرچه بيشتر ايشان بود و در اين رابطه کارشان به جا نهاد که حتی آتراکسيونهاي خارجي را نيز به لاله زار مياورند. مثلاً ارشش ساعت برنامه ۱ تا ۱/۵ ساعت نمايشنامه بود و بقیه مدت آتراکسيون! و اين واقعاً زجرآور بود. در هر حال در تئاتر نصر لاله زاريک برنامه اجرا گردم و يك سال از صحنه کناره گرفتم. وقتی دوباره بازگشتم، به تئاتر جامعه بار بد رفتم که خوشبختانه با تئاترهای ديگر لاله زار تفاوت داشت. بدین معنی که بيشتر به نمايشنامه اهمیت داده می شد تا به

كه سياسي است. مثلاً جلوی اجرای نمايش «در بارگاه احمد» را که يك نمايشنامه سياسي انتقادی بود گرفتند. هم چنین نمايشنامه اي بود بنام «علي موصلي»، زيرا «علي موصلي» اي که ديگران کاريکردن تفاوت اساسی داشت. بدین معنی که در اين نمايشنامه کار اكتر «زنداني» مفهوم مثبت داشت و زنداني شخصي بود که بر عليه ظلم قيم کرده و به زندان افتاده بود، در حال يك همين کاراکتر در نمايشنامه هاي ديگران بعنوان دزد معرفي می شد!

اینک پس از انقلاب اسلامي شاهد دگرگونيهای در تئاتر هستیم. خاصیت انقلاب ايجاد دگرگونی در تمام زمینه هاست. در نمايشهای سياه بازي نيز تغييراتي پيدا شده و از جمله هجوسياه بازي کم و بيش آریين رفته است.

- رضا عارفان: البته سياه بازي مكتب بخصوصي دارد و هنري است که ظرافت کاري درونش کاملاً محسوس است و عدم توجه به اين نکات ظريف ممکن است حتی باعث افت اين نوع نمايش نيز بشود. تکنيکهای تئاتري نيز در سياه بازي وجود دارد و حرکاتي که بازيگر در روی صحنه انجام ميدهد براساس «ميزانسن» است. در گذشته به غلط اينطور استباط می شد که تئاتر سياه بازي يدي به سرائي است و ميزانسن ندارد. ناگفته نماند که در گذشته هم همه کارهای سياه بازي مورد توجه قرار نگرفته بود. بلکه بيشتر آثاری که در آنها تکنيک تئاتري وجود داشت با استقبال مواجه می شد. چنانکه يوسف وزليخا، بيرن و ميره، رستم و سهراب، در آتش رفتن سياوش و... همگي از تکنيکها و شگردهای نمايشي برخوردار بودند.

- در تئاتر معاصر، شخصيت «سياه» سخت پر جذبه بوده است. لطفاً اشاره اي به تاريخه پيدايش اين «شخصيت» بفرمائيد.

- محمد خاص: چنانچه بخواهيم شخصيت سياه را در تاريخ ايران جستجو كيم به اين نتيجه ميرسيم که سياه شخصيت ايراني ندارد، بلکه بerde اي بوده که از

محل گردهم آیند و جذب شوند. در اینصورت فقط یک گروه کارسیاه بازی نمی‌کند. بلکه ۳ تا ۴ گروه تشکیل می‌شود. وقتی گروهی کار میکند گروه دیگر به تمدن مپردازد و بهمین ترتیب عمل می‌کنند و اساساً همان مرکز کلاس تئاتر سیاه بازی نیز می‌شود.

اجراهای دونمایش سیاه بازی یعنی «فوج» و «بت» در محل فرهنگسرای نیاوران نیز براساس همین فکر بوده است که ماعلاقمند هستیم که مکان خاصی برای برنامه سیاه بازی اختصاص یابد. مسئولان وزارت ارشاد اسلامی نیز این مسئله را تأثید و تاکنون با گروه ما نهایت همکاری و همیاری را بعمل آورده‌اند و ما ضمن سپاسگزاری از مسئولان محترم در صدد هستیم که بدون وقفه نمایشها مختلفی را ببروی صحنه بیاوریم، بدآنگونه که هر برنامه از لحاظ مفهوم و تکنیک از برنامه قبلی بهتر باشد.

● خاضع: با تأثید گفته‌های آقای عرب زاده، میخواهم به نکته‌ای اشاره کنم که نقش بسیار مهم و تعیین کننده در زندگی یک هنرمند دارد. میخواهم بگویم هنرمندی که از نقطه نظر مادی تأمین نیست و با داشتن چند سر عائله به نان شب محتاج است چگونه می‌تواند در روی صحنه نقش خوبش را بازی کند و احیاناً تماشاگر را بخنداند؟ البته در ظاهر میخند و باعث خنده حضار نیز می‌شود، ولی واقعیت اینست که این هنرمند در درونش گریه میکند. ولی با وجود این باز هم می‌بینیم که مثلاً آقای یوسفی از میدان خراسان تا محل فرهنگسرا که کیلومترها راه لست می‌آید تا به روی صحنه برود و نقش خود را بازی کند و این فقط و فقط بخاطر عشق و علاقه‌ای است که به این هنرنمایشی دارد. آری، هنرمند مستضعف ما نگران امارات معاشر است، نگران اینست که مبادا باران بیاند و سقف منزلش چکه کند و بر سر خانواده او خراب شود، و با این شرایط است که با وجود اینکه در درونش میگردید بایستی در روی صحنه مردم را بخنداند. درست همانند دو ماسک معروف تئاتر: یکی میخند و دیگری گریه می‌کند و این سرنوشت ماست.

آنرا کسیون و تنها این تئاتر بود که از طریق نمایشنامه مردم را به سالن دعوت میکرد و بهمین دلیل هم فروشن از تئاترهای دیگر بمراتب کمتر بود. مغهذا میدیدیم که مشتریها برای تماشای نمایشنامه اشتیاق نشان میدهند. و اما کارسیاه بازی را از زمانی شروع کردم که با آقای یوسفی آشنا شدم و دیدم که بازیگر ماهر و مسلطی است که نیمی از نمایشنامه را میگرداند در مقابل شبی ۲۵ الی ۲۸ تومان.

* در خاتمه این گفتگو چنانچه از مسئولین امر درخواستی دارید بفرمائید.

● یوسفی: چنانچه مسئولان امر محل خاصی را جهت فعالیت‌ها اختصاص دهند و ما از این حالت چرخش در این مکان و آن مکان بیرون بیاییم، خدمت بزرگی به این نمایش سنتی کرده‌اند. علاوه بر این توقع دارم که از من دلجهوی کنند. من ۵۴ سال است که در کار سیاه بازی هستم و با این سن و سال دست کم مانع افول هنر سیاه بازی شده‌ام. باید برای من حقوقی تعیین کنند. با وجود کهولت سن و ناراحتی جسمانی هنوز هم در روی صحنه خودم را جوان حق میکنم. ما صورتمن را با سیلی سرخ میکنیم ولی شکر خدا را که اسرارمان را پیش کسی فاش نکرده‌ایم. همه فکر میکنند وضع مالی من خوبست. هنوز هم برای من نامه می‌آید و تقاضای کمک مالی می‌شود. مثلاً یکبار در تئاتر ملت نامه‌ای به این مضمون بدم: آقای یوسفی من دخترم را باید شوهر بدهم. پولی برای تهیه جهیزیه او به من بدهید! البته این سوء‌برداشتها به دلیل آن بود که در تلویزیون فعالیت داشتم و مردم خیال میکردند پول هنگفتی بابت برنامه‌های تلویزیونی گرفتم.

● عرب زاده: تازمانی که مکانی بطور ثابت برای کار سیاه بازی اختصاص داده نشود، کار سیاه بازی تقویت نمیشود. ما هر قدر هم که تلاش کنیم غیر ممکن است بتوانیم در احیای این نمایش سنتی و مردم پسند کاملاً موقع شویم. وقتی مکان خاصی برای اینکار در نظر گرفته شود، بازیگرانی که به تئاتر سیاه بازی علاقه دارند و هم چنین کلیه علاقمدان می‌توانند در این